సామర్థ్య పరీక్ష

తమ మేనత్త కాశ్మీర మహారాజ్ఞి దిద్దాదేవి ఆనతి ఆలకించిన మరునిమేషంలోనే ఉదయరాజు కుమారులు ముగ్గురూ ఆమె సమక్షానికతి త్వరితంగా చేరుకోవలెనని మహారాజ మంత్రభవనంవైపు సాగిపోయారు.

వారిలో మొదటివాడు విజయసింహుడు. రెండవవాడు పరాక్రమవర్మ. మూడవవాడు సంగ్రామరాజు. మహారాజ్ఞి అంత త్వరితంగా, నిలుచున్నపాటుగా పిలిపించడాని కేమి కారణమో వారెవ్వరికీ అంతు పట్టలేదు.

ఆ రాజ్ఞి కిటీవలే రెండు మాసాల క్రితం షష్టిపూర్తి జన్మదినోత్సవం జేగీయమానంగా జరిగిపోయింది. ఆపైన అకస్మాత్తుగా ఆమె శరీరంలో మహారాజ వైద్యు లెవ్వరికీ తిన్నగా అవగాహనకాని రుగ్మత ఏదో ప్రవేశించింది. క్రమక్రమంగా దిద్దాదేవి బాగా నీరసించింది.

అయినా ఆ మహారాజ్ఞి కాశ్మీర రాజ్య పరిపాలనలో, పర్యవేక్షణలో ఏ మాత్రమూ ఏమరలేదు. రాజకార్య నిర్వహణలో ఒక్క క్షణమయినా తామసించలేదు. అంతగా వృద్ధురాలయినా, అనూహ్యమయిన వ్యాధివల్ల నీరసించినా ప్రధానామాత్యుడాదిగా గల సచివులందరూ ఆమె మాట చెబితేనే గజ గజ వణికిపోయేవారు. ప్రజానీకంలో ఆమె అంటే భక్తి గౌరవాలకన్న, భయాందోళనలే ఎక్కువగా వ్యాపించాయి. ఎప్పుడే దారుణశిక్ష తమ తలలపై విరుచుకుపడగలదో అన్న నిరంతర భీతితో ప్రధానామాత్యుడు మొదలుకొని సామాన్య రాజోద్యోగులవరకు గల అధికారులందరూ ఆమె ఆజ్ఞలన్నీ శిరసావహిస్తూ అనుక్షణమే అక్షరశః నిర్వర్తించారు.

ఆ సహోదరులు మువ్వురూ సువిశాలమయిన మహారాజ మంత్రాగారంలో ప్రవేశించారు. అప్పటికప్పుడే మధ్యాహ్నం రెండు జాముల

పొద్దు తిరిగింది. స్వచ్ఛమయిన పాలరాతితో నిర్మించిన ఆ సభాగారంలో అన్నివైపులా పైడిపూత పూసిన సన్నని స్తంభాల కాంతులు ప్రతిఫలించి కన్నులకు మిరుమిట్లు కలిగించాయి.

కొంత సమున్నతంగా అమర్చిన పగడపు వేదికపై సింహాసనాసీనురాలైన మహారాజ్ఞి పార్శ్వంలో నిలిచిన తుంగ ప్రధానసేనాని ఆమెతో అతి రహస్యంగా ఏదో రాజ్యకార్య పర్యాలోచన కొనసాగించి, తన సుఖాసనంపై కూర్చున్నాడు. ఉదయరాజకుమారులు ముగ్గురూ లోపల ప్రవేశించి శిరస్సు లల్లన సవినయంగా వంచి, మహారాజ్ఞికి నమస్కరించి తుంగసేనాని నిర్దేశించిన తమ సుఖాసనాలలో విశ్రమించారు.

మహారాజ్ఞి కనతిదూరంలో వారికి పెద్ద బంగారు పాత్ర ఒకటి కానుపించింది. దాని చుట్టు మూడు చిన్న చిన్న పైడిపాత్రికలు సన్నని మూతులతో మెడలు పైకెత్తినట్టు సాక్షాత్కరించాయి. అవి అలాగ అక్కడ పదిలపరచడాని కేమి కారణమని రాజకుమారుల కెంతో జిజ్ఞాస కలిగింది.

ఆ మూడు చిన్న బిందెలలోను వస్తువులేవీ లేవు. కాని పెద్దబిందె నిండా ఎర్రని, పసుపుపచ్చని పాలేవతఫలాలు (ఆపిల్ పళ్ళు) ఉన్నాయి. దిద్దాదేవి తన రతనాల సింహపీఠికమీద ఒకింత ఓరగా వెనకవైపుగా ఒరిగి హేలగా ప్రధాన సేనానివైపు, ఆ ఫలాలున్న పాత్రవైపు చూచి ఉసూరుమని నిట్టూర్చింది.

వెనువెంటనే సేనాని లేచి నిలిచి రాజకుమారుల నుద్దేశించి ప్రసంగించాడు:

“ఇటీవల, ఎడతెగని రుగ్మతవల్ల, మహారాజ్ఞి కిక రాజకిరీటం సమర్థులయిన తమ సహోదరుల కుమారుల కెవ్వరికయినా ప్రసాదించవలెనన్న ఉదార సంకల్పం కలిగింది. అయితే మీరు ముగ్గురూ ఏకగ్రీవంగా మహారాజ్ఞి నిర్ణయాని కంగీకరించినప్పుడే కాశ్మీరంలో అల్లకల్లోలా లుద్భవించ బోవన్న అభిప్రాయ మొకటి ఆమెలో స్థిరపడింది. జ్యేష్ఠులకు రాజ్య ప్రదానం సంప్రదాయ సిద్ధమయినా, సమర్థులయినవారు దానికి వ్యతిరేకించి కాశ్మీర రాజ్యం పరిపాలించవలెనని భావించడంలో తప్పిదమేమీ లేదు.

జ్యేష్ఠుల నుల్లంఘించి సమర్థులయిన కుమారులకు కాశ్మీర రాజన్య లింతకు మునుపు అనేక పర్యాయాలు రాజ్యప్రదానం చేసివున్నారన్న విషయం మీ కెరిగి వున్నదే కదా! ఇప్పు డింత త్వరితంగా మిమ్మల్ని ఇక్కడికి ఆహ్వానించడాని కీ వ్యవహార నిర్ణయమే ప్రధాన హేతువు.”

ఆ ప్రసంగం వినగానే విజయసింహుని కొక్కమారుగా ముచ్చెమటలు పోశాయి! తమ మేనత్త ఇంత త్వరితంగా రాజ్య పరిత్యాగం చెయ్యగలరని ఆత డూహించలేదు. రాజ్య పరిత్యాగం చెయ్యదలిచినప్పుడు న్యాయంగా, సంప్రదాయాన్ని అనుసరించి, తనకే కాశ్మీర రాజ్యాధికారం సంక్రమించవలెను గదా! ఇంతకన్న అర్హులైన వారసు లెవ్వరూ లేరు గదా! దీనిలో తన తమ్ముల అంగీకారా నంగీకారాల ప్రసక్తి ఏమున్నది? మహారాజ్ఞి చేసిన ఈ నిర్ణయంలో పరమార్థమేమిటి? ఒకవేళ తమ్ము లిద్దరూ రాజ్యాధికారం తన కియ్యరాదని ప్రతిఘటించిన పక్షంలో, సాంప్రదాయికమైన తన అర్హత వ్యర్థమయిపోవలసినదేనా? ఇదెక్కడి దారుణ న్యాయము? ఇంతకీ నాలో లోపమేమి ఉన్నది?

అత డా విధంగా మథనపడడాని కెన్నో ముఖ్య కారణాలున్నాయి.

విజయసింహుడు ఉదయరాజు కుమారు లందరిలోనూ జ్యేష్ఠుడే కాక మహా బలిష్ఠుడు. అతని కిటీవలే పంచవింశతి వర్షాల ప్రాయం నిండింది. కత్తిసాము, అశ్వారోహణము, సేనావ్యూహ నిర్మాణము మొదలయిన యుద్ధ విద్యలలో ఓహో అనిపించుకున్న గట్టిదిట్ట. ఎంతమంది ఎదట నిలిచి పోరాడినా అసహాయశూరుడై గెలిచిన మల్ల విద్యావేత్త. అయితే అతనికి కాశ్మీర రాజకుమారుల కుచితములయిన ఇతర శాస్త్రాల వ్యాసంగంలో అంతగా అభిరుచి కలగలేదు. అంటీ అంటనట్టుగా అవి అభ్యసించాడు. 'వీరభోజ్యమయిన రాజ్యానికీ చదువుసంధ్యలతో పని ఏమిటి?' అని తనలో తాను సంతృప్తి పడ్డాడు.

ఇక రెండవవాడు పరాక్రమవర్మ బలిమిలోగాని, శౌర్యంలోగాని, తదితర విషయాలలోగాని అన్న నతిక్రమించలేదుగాని, అన్ని విషయాలలోనూ అతనితో తులతూగ దగిన అసహాయశూరుడే. కాని అత డెన్నడూ కాశ్మీర రాజ్యాధికారం మాటే తలపెట్టలేదు. కాని ఇప్పుడు ప్రధాన

సేనాని తుంగుడు ఆ విధంగా ప్రసంగించిన పిమ్మట శక్తి సామర్థ్యాలలో అన్నింటిలోను అన్నకన్న తానే మిన్న అని అహంకరించాడు. కనక సామర్థ్యాన్నిబట్టి కాశ్మీరాధికారం తనకే సంక్రమించవలెనని, సంక్రమించగలదని నిశ్చయించుకున్నాడు. అగ్రజుని అసమర్థత గ్రహించి తనకివ్వడానికే మహారాజ్ఞి ఆ విధంగా నిర్ణయించి ప్రధాన సేనాని ముఖతః ఆ నిర్ణయం వెల్లడించిందని ఊహించాడు. అంతేకాదు. తలవనితలంపుగా లభించిన ఈ సదవకాశం జారవిడవ కూడదని నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఇక మూడవవాడు సంగ్రామరాజు. అతని కిటీవలే ఇరవై ఏళ్ళు నిండాయి. అయితే సహోదరులతో సరిపోల్చినప్పుడు అతడు అంతగా బలిష్ఠుడనిగాని, అశ్వారోహణాది క్షాత్ర విద్యలలో అంతగా నేర్పరి అని గాని చెప్పడానికి వీలులేదు. కాని చాణక్యుని అర్థశాస్త్రము, కామందకుని నీతిశాస్త్రము, ఇంకా ఇతర శాస్త్రాలూ ఆమూలాగ్రంగా మథించిన మనిషి. అన్నలిద్దరికన్న మిక్కిలి లోకజ్ఞుడు. బహు మితభాషి.

దిద్దాదేవి రాజ్య పరిత్యాగం చెయ్యగలదని ప్రధాన సేనాని ప్రకటించినప్పుడు అతని కేమాత్రమూ నమ్మిక కలగలేదు. ఆమె చండశాసనురాలు! భర్త క్షేమగుప్తుని కాలంలోనే తన చాకచక్యంవల్ల అధికారం సమస్తమూ చేజిక్కించుకున్నది. ఆ విధమయిన అస్వతంత్రతవల్లనే అతనికి దిద్దాక్షేముడన్న పేరేర్పడింది. క్షేమగుప్తుని అనంతరం అతని కుమారుడు నందిగుప్తుడు రాజయినా, క్షయరోగంవల్ల అత డనతికాలంలోనే పరమపదించాడు. అతని కాలంలో కూడా దిద్దాదేవి తన అధికారప్రాభవమే మాత్రమూ సడలనియ్యలేదు! అటుపిమ్మట క్రమక్రమంగా మిక్కిలి పసివారయిన త్రిభువన, భానుగుప్తులన్న పౌత్రుల నిరువురిని దిద్దాదేవి నామకః మాత్రమే రాజ్యసింహాసనంపై కూర్చుండజేసింది. కాని వారు పసివారయినందువల్ల ఆమె తన హస్తాలనుండి రాజ్యాధికార మేమాత్రము సడలనియ్యలేదు. ఆ పైన ఆ పసివారిద్దరు అనతికాలంలోనే పరమపదించారు. అనంతరం దిద్దాదేవి స్వయంగానే కాశ్మీర సింహాసనంపై పట్టాభిషిక్తురాలయింది. మరి వారసు లెవ్వరూ లేనందువల్ల ఆమె కావిధంగా రాజ్యాధికారం స్వీకరించక తప్పలేదని ప్రధానమంత్రి ప్రధానాధికారుల సమక్షంలో వెల్లడించాడు.

కాని ఆమె మొదటి పౌత్రునికి విషం ఇప్పించి చంపించిందని, రెండవవానిని రహస్యంగా కారాగారంలో ఉంచి వధింపజేయించిందని వదంతి వ్యాపించింది. సంగ్రామ రాజది అతి రహస్యంగా తన కాప్తులయిన చారులవల్ల ఆకళించుకున్నాడు.

తన అన్నలిద్దరికి ఈ రహస్య వృత్తాంతాలేవీ తెలియలేదని సంగ్రాముని కెరుకపడింది. కనకనే వారంతగా రాజ్యాధికార స్వీకరణ కోసం మిక్కిలి ఉబలాట పడుతున్నారని ఆతడెరుగును. అయితే అంతటి అధికార తృష్ణ కలిగిన తమ మేనత్త నిజంగానే రాజ్యాధికారం యావత్తూ విసర్జించబోతున్నదా? ఒకవేళ వార్ధక్యంవల్ల, అంతుదొరకని రుగ్మతవల్ల ఆమె ఆ విధంగా సంకల్పించిందేమో! ఏది ఏమయినా తానీ మహనీయావకాశమే మాత్రమూ జారవిడవకూడదని సంగ్రామరాజు నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఆ తీరులో ఆ సహోదరులు ముగ్గురూ తమలో తాము మథనపడుతున్న సమయంలో దిద్దాదేవితో రహస్యంగా సంప్రతించిన తుంగసేనాని తటాలున లేచి నిలుచున్నాడు.

“తమ అనంతరం మీలో మీకు కలతలవల్ల చల్లగా సాగిపోతున్న తమ ఏలుబడిలో అనావశ్యకమయిన కల్లోలాలేర్పడగలవేమో అన్న భీతితోనే మహారాజ్ఞి ఈ ప్రకారంగా నిర్ణయించారు. మీ ముగ్గురిలోనూ ఏ ఇద్దరయినా ఏకీభవించి మూడవవారిని పేర్కొన్న యెడల మహారాజ్ఞి వారికే రాజ్యాధికారం ప్రసాదించవలెనని నిశ్చయించుకున్నారు.”

అయినా వారిలో ఎవ్వరిలోనూ కదలిక కానరాలేదు. మరికొంతసేపటికి వారిలో ఏ ఇరువురికీ ఏకాభిప్రాయం కుదరలేదని తుంగసేనాని నిర్ణయించుకున్నాడు. తిరిగి అదే అభిప్రాయం సూచించి ‘మీ అభిప్రాయమే’ మన్నట్టు విజయసింహునివైపు వవలోకించాడు.

అతడు రవంతసేపు తటపటాయించి నెమ్మదిగా లేచి నిలుచుని విన్నవించాడు:

“మహారాజ్ఞీ! ఎన్నడో సకృత్తుగా గాని జ్యేష్ఠుల నుజ్జగించి పిన్నవారికి రాజ్యాధికార ప్రదానం కాశ్మీర రాజవంశంలో సంఘటిల్లలేదు.

నా శక్తిసామర్థ్యాలను గురించి నేనే ప్రశంసించుకోవడం న్యాయం కాదుగదా! నా విషయం తమ్ముల కిద్దరికీ చిరకాలంనుండి అవగతమే. కనక వారిరువురూ నా ఎడల తమ అంగీకృతి విస్పష్టంగా వెల్లడించగలరని నా నమ్మిక. ఆ విధంగా వారు నిర్ణయించిన పక్షంలో వారిరువురికి సముచితములయిన రాజ్యాధికార పదవులు ప్రసాదించి వారి తోడ్పాటుతోనే ప్రజాపరిపాలనం కొనసాగించగలను. ఇంతేకాదు. పట్టాభిషిక్తుడనయినా నేననుక్షణమూ మహారాజ్ఞి కనుసన్నలలో మసులుకోగలను. ఇంతేకాదు. చిట్టచివరి కేవిధంగా నిర్ణయం జరిగినా నేనెల్లప్పుడు మహారాజ్ఞి కన్నివిధాలా తోడునీడనై, నా సహోదరులలో ఎవ్వరు కాశ్మీరా ధీశ్వరులయినా వారి కండగా నిలిచి సాహాయ్యపడగలను.”

ఆ ప్రసంగం విని దిద్దాదేవి రవంత అభినందన పూర్వకంగా శిరఃకంపం చేసి తుంగసేనానివైపు తిరిగి చిరునవ్వు చిలకరించింది.

పరాక్రమవర్మ దానిలో గల పరమార్థం క్షణంలో ఆకళించుకున్నాడు. తుంగసేనాని చూపొకించుక తనపై నిలిచినంతలోనే ఒరలోనించి దూసిన కరవాలంలా తటాలున లేచి నిలుచున్నాడు.

“మహారాజ్ఞీ! తాము తుంగసేనానుల ముఖతః సెలవిచ్చినట్లు మాలో అధమం ఏ ఇరువురయినా ఆమోదించినప్పుడే కాశ్మీరాని కనాయాసంగా భద్రత ఏర్పడగలదు; యథార్థమే. కాని రాజ్యం వీరభోజ్యం కనక మా ముగ్గురికీ ఏదయినా వీర యుద్ధవిద్యలో పరీక్ష ఏర్పరిచి ఉత్తములెవ్వరో నిర్ణయించినపిమ్మట వారికే రాజ్యాధికారం ప్రసాదించవలెనని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఆ పరీక్షలో ఎవ్వ రారితేరినా వారికి నేననుక్షణము అనుచరుడనై సేవించుకోగలను. ఇందువల్ల కాశ్మీరాని కన్నివిధాలా అర్హులయినవారే అధీశ్వరులు కాగలరని, తద్వారా సుస్థిర భద్రత ఏర్పడగలదని భావిస్తున్నాను.”

ఆ విధంగా ప్రసంగించినపిదప అత డావేశంతో రవంత వణికిపోతూ తన సింహాసనంపై చతికిలబడ్డాడు. వెనువెంటనే తుంగసేనాని దృష్టి కనిష్ఠుడు సంగ్రామరాజుపై పడింది.

అత డొకించుక సేపు తటపటాయించి, సేనాని కెదురుచెప్పలే

పట్టుగా రపంత తటస్థదృష్టితో లేచి నిలుచున్నాడు. అత్యంత వినయంతో చేతులుకట్టి తన కసలు కాశ్మీరాధిపతి కావలెనన్న అభిలాషే లేదన్నాడు. అయితే మహారాజ్ఞి ఆజ్ఞ అతిక్రమించ నేరక తానక్కడికి వచ్చినట్టు విన్నవించాడు. సాంప్రదాయికంగా రాజ్యాభిషేకం జరిపించినా, లేక సామర్థ్య పరీక్ష చేసి అర్హులయినవారిని అభిషేకించినా తానిక అన్నలిద్దరిలోనూ ఎవ్వరికయినా తోడు నీడగా మసులుకోగలనని మాట ఇచ్చాడు. ఒకవేళ పరీక్ష ఏర్పరిచినపక్షంలో తన్ను ఆ పరీక్షనుండి తప్పించి అన్నలిద్దరికే అది ఏర్పరచవలిసిందనికూడా వేడుకున్నాడు. అయితే పరీక్షలో పాల్గొనవలిసిందని మహారాజ్ఞి ఆజ్ఞాపించిన పక్షంలో తానామె ఆజ్ఞ శిరసావహించగలనని విన్నవించాడు. కేవలం కాశ్మీరరాజ్య సంరక్షణంకన్న, అగ్రజుల పరిచర్యకన్న తన కిక వేరొక కోరిక ఏదీ లేదని విజ్ఞప్తిచేసి తిరిగి వినమ్రుడై కూర్చున్నాడు.

అన్నదమ్ములు ముగ్గురూ ప్రసంగించిన పిదప తుంగసేనాధిపతి మహారాజ్ఞి మనోగతం గుర్తించి లేచి నిలిచి తదనంతర కర్తవ్యం నిర్దేశించాడు.

"ఉదయరాజ తనూజులారా! మీరు ముగ్గురూ పాలవంటి సుక్షత్రియ వంశంలో ప్రభవించిన మహావీరులు! కనకనే క్షత్రియ మర్యాద ఏమాత్రమూ అతిక్రమించక మీమీ మనోగతా లెరిగించారు. దీనికి మహారాజ్ఞి మిక్కిలి ఆనందించారు. అయితే మీ ముగ్గురిలోనూ ఏ ఇద్దరూ ఏకీభవించి మూడవవారి నెన్నుకోవడం సంఘటిల్లలేదు. ఇది మహారాజ్ఞి మీ పౌరుషాతిరేకతకే తార్కాణమని భావిస్తున్నారు. అయితే ఏ ఇరువురికయినా ఏకాభిప్రాయం కలిగినపక్షంలో ఆమె ఇనుమిక్కిలిగా ఆనందించి ఉండేవారు! సరే, దానికేమి! ఒకవేళ ఇది ఈ విధంగా సంభవించవచ్చునన్న అభిప్రాయంతో మహారాజ్ఞి మీకొక పరీక్ష ఏర్పరచవలెనని నిర్ణయించుకున్నారు. దీనిలో మీరు ముగ్గురూ పాల్గొనవలెనని దిద్దాదేవి నిర్ణయము. దీనికి మీ రంగీకరిస్తున్నారా?"

ఆ ప్రసంగం విన్నపిదప ముగ్గు రన్నదమ్ములూ సవినయంగా లేచి నిలిచి దానికి తమ అంగీకృతి వ్యక్తీకరించారు. వారిలో జ్యేష్ఠుడు, తనకది అంతగా అభిమతం కాకపోయినా మరి గత్యంతరంలేక, సరే కానున్న

దేదో కాకమానదని, తనకిక భుజబలమే దిక్కని నమ్ముకుని పైపైకి పరిపూర్ణాంగీకారం ప్రకటించాడు. రెండవవాడు తన పంతం నెగ్గినందుకు ఉబ్బి తబ్బిబ్బయి ఇక విజయం తనదే అనుకుని లోలోపల ఉప్పొంగిపోయాడు. మూడవవాడు సంగ్రామరాజు తన కది ఇష్టంలేకపోయినా మహారాజ్ఞి అనుమతి తిరస్కరించలేక ఆ పరీక్షలో పాల్గొంటున్నట్టు తన అభిమతం వెల్లడించాడు.

వారి అంగీకృతి లభించినంతలోనే సేనాని తిరిగి అందుకున్నాడు.

“ఇదిగో, ఈ పెద్ద బంగారుపాత్రిక పరిశీలించారా? దీనిలో మూడు నూరులు పాలేవత ఫలాలున్నాయి. ఇవి నేను మీ ముగ్గురిమధ్య క్రమక్రమంగా విసిరివెయ్యగలను. మీ ముగ్గురిలోను అత్యధిక సంఖ్యలో ఈ ఫలాలు చేజిక్కించుకున్నవారికే పట్టాభిషేకం జరిపించవలెనని మహారాజ్ఞి నిర్ణయించుకున్నారు. ఒకవేళ ముగ్గురికీ సరిసమానంగా ఫలాలు లభించినప్పుడు మహారాజ్ఞి జ్యేష్ఠులకే రాజకిరీటం ప్రసాదించగలరు. ఇవిగో, ఈ మూడు చిన్న చిన్న పైడిపాత్రికలు మీ రొక్కొక్కరూ చేత బుచ్చుకుని, దక్కించుకున్న ఫలాలు వానిలో భద్రపరుచుకోవలెను. ఈ సమయంలో మీ రేమాత్రమూ ఆయుధాలు ఉపయోగించరాదు. దీనిలో శరీర శక్తి పరీక్షతోబాటు హస్తలాఘవ బుద్ధిచాకచక్యాల పరిశీలన కూడా జరగగలదు. అయితే మొత్తంమీద అత్యధిక ఫలా లెలాగయినా సేకరించుకున్నవారికే కాశ్మీరరాజ్య కాంచనకిరీటం లభించగలదు. మీరు ముగ్గురు సర్వసంసిద్ధులయిన తరువాత మహారాజ్ఞి తమ హస్తం పైకెత్తిన మరుక్షణంలోనే పరీక్ష ప్రారంభం కాగలదు.”

దానికి సహోదరులు ముగ్గురూ అనుమతించి సర్వసంసిద్ధులయి రవంత దూరంలో ఒక క్రమంలో నిలుచున్నారు.

విజయసింహుని కది ఒక పెద్ద పరీక్షగా భాసించలేదు. కాని పరాక్రమవర్మ తనతో మల్లయుద్ధం కొనసాగించి అయినా పళ్ళు ఎక్కువగా కాజెయ్యగలడని గ్రహించుకున్నాడు. అయితే ఆతని నిట్టే నెట్టివేసి సేనాని విసిరిన ఫలాలన్నీ స్వాధీనం చేసుకోవడం చాలా తేలిక అని నిర్ణయించుకున్నాడు.

పరాక్రమవర్మ అన్నకన్న మిన్నగానే అహంకరించాడు. అతనికి ఈ పరీక్షలో అఖండవిజయం తథ్యమన్న దృఢనిశ్చయం కలిగింది. తన శిరస్సుపై కాశ్మీరరాజ్య కిరీటం తళతళలాడినట్లు స్ఫురించింది. శరీరం గగుర్పొడిచింది! ఎదురుగా సింహాసనంపై సమాసీనురాలయిన మహారాజ్ఞి తనకే రాజ్యప్రదానం చెయ్యదలిచి ఈ మిష ఒకటి కల్పించినట్లు అత డనుక్షణామే నిర్ణయించుకున్నాడు. ఆ సమయంలో ఆమె ప్రసన్న వీక్షణం తనపై ప్రసరించడాని కదే కారణమని ఆనందావేశంతో తలమునక లయినాడు!

ఇక సంగ్రామరాజు తన అన్నలిద్దరూ తనకన్న మిక్కిలి బలిష్ఠులని అంతకుమును పే గ్రహించుకున్నాడు. అందుచేత వారిరువురిలో ఎవరో ఒకరికి విజయం తథ్యమని నిశ్చయించుకున్నాడు. అయితే అంతమాత్రం చేత అత డొకించుకయినా నిరుత్సాహపడలేదు. తన యావచ్ఛక్తి, మల్ల విద్యా పాండితి, చాకచక్యము వినియోగించి ఆ పరీక్షలో పాల్గొని అంతిమ విజయం ఆ దైవానికే విడిచివేయవలెనని నిశ్చయించి ఇనుమడించిన ఉల్లాసంతో సర్వసన్నద్ధుడైనాడు.

తుంగసేనాని జ్యేష్ఠానుక్రమంలో వారి మువ్వురికి బంగారుపాత్రలందించాడు. తా నా పెద్ద పాత్రపక్కనే నిలిచి "మీరందరు సంసిద్ధులేనా?" అని ప్రశ్నించాడు. చిరునగవులతో, శిరఃకంపాలతో వారందరు తమ సన్నద్ధత వెల్లడించగానే సేనాని మహారాజ్ఞి హస్తసంజ్ఞకోసం నిరీక్షించాడు.

ఆమె "విజయీభవ!" అని వారొకొక్కరివైపూ చూచి ఆశీర్వదించింది. పరాక్రమవర్మ ఆమె తన వైపవలోకించినప్పుడు ఎంతో ఆత్మీయత అభివ్యక్తమయిందని అనుకున్నాడు. విజయసింహు డది ఒకకంట గమనించాడు. సంగ్రామరాజా విషయం గ్రహించినా గ్రహించనట్లే నటించాడు.

మరుక్షణంలోనే దిద్దాదేవి వికసించిన ఎర్రతామరవంటి తన దక్షిణ హస్తం పైకెత్తింది. తుంగసేనాని ఒక్కమారుగా నిండుదోసిలితో అయిదారు పాలేవత ఫలా లెత్తి పట్టుకుని వారివైపు చూచి చిరునవ్వు నవ్వి

క్షణంలో నేలమీదికి విసిరివేశాడు! ఉత్తరనిమేషంలోనే వారు ముప్వురూ అవి చేజిక్కించుకోవడంకోసం పెనుగులాట లారంభించారు. విజయసింహుడొక్క తోపుతో తమ్ముల నిద్దరిని ఆ సభాగారాని కొక్కమూలగా నెట్టి ఆ పాలేవత ఫలాలలో నాలుగైదు తన పాత్రికలో భద్రపరుచుకున్నాడు. పరాక్రమవర్మ ఆ పరాభవంతో భగ్గుమని మండిపడి అన్నతో తలపడి మల్లయుద్ధం ప్రారంభించాడు. ఆ దేక్షణంలో తుంగసేనాని మరికొన్ని పాలేవత ఫలాలు నేలమీదికి విసిరివేశాడు. రంగురంగుల స్వచ్ఛచంద్రకాంతశిలలతో తాపటంచేసిన ఆ మంత్రాగారం నేలపై పడి అవి ప్రతిఫలిస్తున్న స్వరూపాలతో వివిధవర్ణాల కందుకాలవలె నలువైపులా దొర్లిపోయాయి. అంతలోనే పరాక్రమవర్మ అన్నతో కొనసాగిస్తున్న ద్వంద్వయుద్ధం మాశే తలపెట్టక వెనుదిరిగి ఆ ఫలాలు కొన్నింటిని పట్టుకుని, చేజిక్కించుకోవలెనని శాయశక్తులా ప్రయత్నించాడు. కాని అంతలోనే వానిలో కొన్నింటిని సంగ్రామరాజు తన పాత్రికలో జాగ్రత్త చేసుకున్నాడు.

వారిలో ఏ ఇరువురు పళ్ళకోసం పెనుగులాట ప్రారంభించినా వెనువెంటనే తుంగసేనాధిపతి మరికొన్ని ఫలాలు దోసిళ్ళతో తీసి నేలమీదికి విద్యుద్వేగంతో విసిరివేసేవాడు. అందువల్ల వారిలోవారికి ద్వంద్వయుద్ధాలుత్తర క్షణంలోనే నిలిచిపోయాయి. కాని ఆ పళ్ళకోసం పెనుగులాట మాత్రం మరింత భీషణంగా కొనసాగుతూనే ఉన్నది. ఒకటి రెండు మారులు పరాక్రమవర్మ తనకన్న ఎంతో బలిష్ఠుడయిన అన్నతో తలపడి ఇట్టే నేలమీద పడగొట్టినప్పుడు మహారాజ్ఞి, సేనాని ఎంతగా నిగ్రహించుకున్నా అతని నభినందించకుండా ఉండలేకపోయారు! అయినా విజయసింహుడు నిరుత్సాహపడక ఇనుమడించిన వీరావేశంతో అతన్నిట్టే చిత్తుచేసి తుంగసేనాని జయజయాభినందన లందుకున్నాడు.

అంతలోనే ఆ సేనాని మాటిమాటికి ఫలాలెత్తి వేగంగా నేలమీదికి విసిరివేశాడు. అన్నదమ్ములు ముగ్గురిమధ్య వాటికోసం సంకుల సమరం నిరవధికంగా కొనసాగింది. మరికొన్ని నిమిషాలలోనే తుంగసేనాని పరీక్ష ముగిసిందని ప్రకటించాడు. ఆ దేసమయంలో మహారాజ్ఞి రవంత చెయ్యెత్తి వారి పోరాటం విరమించవలిసిందని ఆదేశించింది. అంత

జరదు పరాక్రమవర్మ అన్న విజయసింహునితో తలపడి పోరాడుతూనే ఉన్నాడు. కాని అటుపిమ్మట అన్నదమ్ములు ముగ్గురూ పాలేవత ఫలాలతో నింపిన తమతమ సువర్ణపాత్రికలు పరిశీలనార్థం తుంగసేనాని ముందుంచి ఒగర్చుకుంటూ తమతమ సుఖాసనా లలంకరించారు.

వెనువెంటనే తుంగసేనాని ఆ ముగ్గు రన్నదమ్ములఎదుట వారివారి పాత్రికలలో గల ఫలాల పరిగణనం ప్రారంభించాడు. మరికొంతసేపటికి జ్యేష్ఠుడు విజయసింహుని పాత్రికలో గల ఫలాల పరిగణనం ముగిసింది.

అందరికన్న బలిష్ఠుడయిన అతని పాత్రలో గల ఫలాలన్నీ కలిసి తొమ్మిది పదులుమాత్రమే. అయినా అత డుదాత్త వైఖరితో చిరునవ్వు చిందించి మౌనం వహించాడు. తుంగసేనాని పైపైకి నిష్పక్షపాత వైఖరి అవలంబించినా అందరికన్న పెద్దవాడు కనక అతనికే రాజ్యాధికార ప్రదానం న్యాయమని భావించాడు. అయితే దైవానుకూల్యం లేకపోవడం వల్ల అతని కా పరాజయం సంఘటిల్లినదని, ఇక పరాక్రమవర్మకే రాజ్యాధికారం సంక్రమించగలదని నిశ్చయించుకున్నాడు.

మరికొంతసేపటికి పరాక్రమవర్మ పాత్రికలో గల పాలేవతాల లెక్క ప్రారంభమయింది. కాని అది అతిత్వరితంగానే ముగిసింది. అతని పాత్రికలోగల ఫలాలన్నీ కలిసి మొత్తం తొమ్మిదిపదులపై నాలుగు మాత్రమే! ఇక మిగిలిన సంగ్రామరాజు పాత్రికలోగల ఫలాలన్నీ కలిసి నూటపదారని తేలిపోయింది!

దిద్దాదేవీ, తుంగసేనానీ అది గమనించి నిలువునా నిర్ఘాంత పడ్డారు! తా నేమయినా పొరబడ్డానేమో అని తుంగసేనాని సంగ్రామరాజు చేజిక్కించుకున్న పళ్ళని జాగ్రత్తగా ఇంకొకమారు లెక్కించాడు. అదే సంఖ్య వచ్చింది! అదే విషయం మహారాజ్ఞి కెరిగించి సంగ్రామరాజువైపు తిరిగి సగౌరవంగా శిర స్సల్లన వంచి అభినందించాడు.

పరాక్రమవర్మ ఆ పరీక్షలో తప్పక జయించగలడని దిద్దాదేవి నిశ్చయించింది. కాని ఫలితం ఆవిధంగా అ స్తవ్య స్తమయినందుకు ఆమె మరి తన కన్నులే నమ్మలేక, సంగ్రామరాజువైపు చూచి చిరునగవుతో అభినందించి "ఇన్ని పాలేవతా లెలాగ సంపాదించుకున్నావు? అన్న లిద్దరూ గాయపడినంతగా నీవేమీ గాయపడలేదే?" అని ప్రశ్నించింది.

ఆత డత్యంత వినయంతో లేచి నిలుచుని నివేదించాడు:

"మహారాజ్ఞీ! ఒకే ఫలితం అర్థించి ఇరువురు హోరా హోరిగా పోరాడుతున్నప్పుడు ఆదేఫలం అర్థించిన మూడవవాని కది అవలీలగా లభించగలదు. అయితే ఇటువంటప్పుడు మిక్కిలి మెలకువ అవసరం. అన్న లిద్దరూ ఎడతెగని ద్వంద్వ యుద్ధాలు కొనసాగిస్తున్నప్పుడు నేను నేలమీద పడి దొర్లుతున్న పాలేవతాలే కాక, పోరాటంలో వారి గుప్పిళ్ళనుండి జారిపడిన ఫలాలెన్నో అవలీలగా సంగ్రహించి నా పాత్రలో భద్రపరుచుకున్నాను. వారితో చిన్న చిన్న పోరాటాలు కొనసాగించి మరికొన్ని చేజిక్కించుకున్నాను. ప్రత్యక్షంగా వారితో పోరాడక పార్శ్వాలలోనే నిలిచి ఆఘాతా లెక్కువగా తగలకుండా తప్పించుకున్నాను. నా విజయంలో గల చాకచక్య రహస్య మింతే!"

ఆ వివరణ విని క్షణకాలం నిర్ఘాంతపడిన మహారాజ్ఞి తిరిగి ఆతని నభినందించి అనతికాలంలోనే రాజ్యాధికారం ప్రసాదించనున్నట్లు విస్పష్టంగా వెల్లడించింది.

అది విని అన్న లిద్దరూ రవంతసేపు తటపటాయించి ఒకరి తరవాత ఇంకొకరు "జయ! జయ! కాశ్మీరాధీశ్వరా! జయ!" అని ఆతని నభినందించి తా మాతనికి తోడునీడలు కాగలమని వ్యక్తీకరించారు.

అంతలోనే సంగ్రామరాజు లేచి నిలిచి వారి కిద్దరికీ అతి వినతుడై వంగి నమస్కరించి "నా పట్టాభిషేకం జరిగే పర్యంతమూ నేను కేవలం మహారాజ్ఞి చరణ సేవకుడనే! అంతవరకూ కాశ్మీరాధీశ్వరి దిద్దాదేవి మాత్ర మే! ఇందువల్ల ఈ విజయం మహారాజ్ఞి దే!" అని "జయ! కాశ్మీరాధీశ్వరీ, జయ!" అని ఆమె నభినందించాడు. ఆమె ఆతని మహారాజ మర్యాదాభిజ్ఞత కెంతో ఆనందించింది. తుంగసేనాని ఆతని లోకజ్ఞత గమనించి, లోలోపల తన కంతగా ఇష్టంలేకపోయినా, ఆతడే అన్ని విధాలా రాజ్యాధికారాని కర్హుడని నిశ్చయించి, "సాధు! రాజకుమారా! సాధు!" అని ప్రశంసించాడు. నిజానికి అతనికి దిద్దాదేవి కౌటిల్యనీతి సరిపడ లేదు. కాని మారాడలేక అంగీకరించి అభినందించాడు.

ఆ మరునాడే సంగ్రామరాజు యథావిధిగా పట్టాభిషిక్తుడై కాశ్మీరా ధీశ్వరుడయి ప్రజానీకం ప్రశంస లందుకున్నాడు.

———